

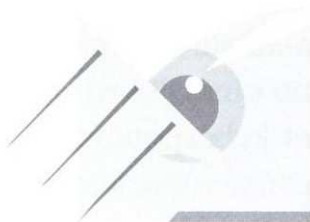
SLOVENSKÉ POHĽADY

NA LITERATÚRU
UMENIE
A ŽIVOT

3

2011

MAREK MITTAŠ
HRIECHY V RUKAVIČKÁCH
 VYDAVATELSTVO MATICE
 SLOVENSKEJ, MARTIN 2010

PETER NAŠČÁK

Téma sexu a erotiky, celkom tradičná v súčasnej filmovej produkcii, nie je až do takej miery udomácnená v literatúre, obzvlášť ak hovoríme o tej našej, slovenskej. A predovšetkým, ak myslíme na jej necenzurovanú, provokatívnu podobu, akú jej nepochybne dal Marek Mittaš v knihe *Hriechy v rukavičkách*. Knižný debut mladého autora z Prievidze, publikujúceho v magazíne *Eva*, viacerých literárnych časopisoch a internetových portáloch, neponúka iba hriešne myšlienky jednotlivých protagonistov, ale aj ich samotné realizácie. Kľúčovým momentom zbierky sa stáva metóda, akou je téma zobrazovaná. Syntézou hriešnej otvorenosti a ultraprecízneho realizmu Mittaš produkuje dvadsať (napriek titulu) nečakane pikantných poviedok, ktoré by u konzervatívnych čitateľov ľahko mohli vyvolať škandál. Odhaľuje azda všetky podoby sexu, v každom veku a na každom mieste. No a nechýba dokonca ani sex platonický. Hoci podobnú priamočiarosť, s akou figuruje mužský pohlavný úd v dejovej osnove, evidujeme aj u *Pišťanka* (a u možno ešte zopár odvážlivcov), Mittašovo zobrazenie

puďov (nielen sexuálnych) sa vymyká aj (post)modernému literárnemu kontextu. Na potvrdenie hypotézy slúži aj skutočnosť, že namiesto tradičného motívu ako láska uprednostňuje motív „menzesu“ či presnejšie „krámov“.

Zbierka ponúka pomerne širokú škálu postáv, kde napriek ich odlišnosti nechýba zjednocujúci element. Každý z protagonistov pred verejnosťou ukrýva určité tajomstvo (či už v podobe sebatrýznenia a sebaobetovania alebo sebaokájania). Rozprávač sa mení z maloletého pehavého outsidera (*Valentínske rekviem*), milenca à la Casanova (*Interpersonálna*) cez úchylných psychopatov a vrahov (*Artefakt!*, *Živá spomienka*, *Bezpečný kufřík*) až po kapitulovanú manželku s feministickým pohľadom na mužov (*Sobota ráno*). Hoci je Mittaš v procese odtabuizovania témy zväčša typicky chlapský, v niektorých prípadoch sa z tejto polohy vymyká a predostiera aj iný pohľad na problém. Podčiarknuť treba fakt, že jeho dobre zacielená kritika najčastejšie smeruje práve na príslušníka mužského rodu (napriek meniacemu sa pohlaviu protagonistov v jednotlivých poviedkach). Zbierka však nie je (napodiv) iba o sexe. Panorámu krikľavých príbehov dopĺňajú poviedky *Ave deva* a *Spomienky v pisoári*, naplnené bizarnosťami a záhadami, ktoré navyše zaváňajú magickým realizmom. Obraz súčasnosti v podobe technokratic-

kého sveta, plného materiálnej, ale aj virtuálnej neukojenosti ponúkajú poviedky Biznis Tower a Stratená mladosť. Najmä pri druhej z nich sa nemožno ubrániť evokáciám na antiutopický svet kyberpunku, ktorý v našej súčasnej próze úspešne stvárňuje Michal Hvorecký. Pre čitateľov obľubujúcich mafiánske historiky sú určené prózy Pozostatky a Futbal, to je hra, kde je „*zvuk chrúmania kostí pod sekerou po starom otcovi*“ (s. 63) veľmi presvedčivý. Podobnou tmou, no úplne odlišným prístupom zaujme Bezpečný kufrik, text vskutku originálny a vtipný, pozitívne dofarbujúci celkový charakter zbierky.

Napriek menšej bezpríznakovosti postáv (zväčša sú ovenčené len krstnými menami) sú ich životné peripetie veľmi konkrétne. Spoza odchýlených dverí pozorujeme situácie, ktoré sa nám môžu zdať minimálne povedomé. Často sa nemožno ubrániť úsmevu nad autorovým ostrovtipom, s ktorým vkladá do úst repliky nie až takým neznámym protagonistom s nie až takými neznámymi hriechmi. Príbehmi sa vinie naturalistický zmysel pre detail. Autorovi nič neuniká, konvenciou a spoločenským úzom zamlčované detaily sú nevyhnutnou súčasťou každého sujetu. Detaily nevyhnutne vytvárajú prostredie ústredných tém. Za pornograficky štylizovanými scénami sa skrývajú „domáce“ problémy jednotlivcov, ku ktorým má verejnosť prístup zamietnutý, čo svedčí o tom, že kniha nie je iba o sexe. Jazyk, akým Marek Mittaš poukazuje na „bežné“ pudové záležitosti a zároveň kritizuje amorálne neduhy našej spoločnosti (počnúc neverou, psychickou úchylkou, končiac ziskuchtivosťou, korupciou a masovými vraždami), je, povedzme si to úprimne, veľmi aktuálny a vôbec nie preexponovaný. Rovnako, ako je aktuálny

leitmotív celej zbierky. Stačí iba navštíviť ktorúkoľvek sociálnu sieť.

Ťažko sa nezastaviť aj pri kontroverznom coverdesigne. Keďže ide o spojenie dvoch mladých autorov (spisovateľa Marka Mittaša a výtvarníka Romana Turcela) a rovnako mladícky sviežich príbehov, logicky očakávaným je podobný tón aj pri výtvarnej zložke. Prebal v tejto nežno-meditatívnej podobe so sivým pozadím v prvom okamihu evokuje skôr príhody farára z malebnej obce než eroticko-morbídne čítanie. Niečo tu však nesedí. Pekelná kombinácia červenej a čiernej farby v písme participuje na prvej polovici titulu a naznačuje druhý zmysel. Zistenie, ku ktorému mi dopomohla istá autorom preferovaná recenzia na istom blogu, ma šokovalo. Odhalený význam obrazu, ako aj celý obsah knihy, sa pre mňa stal súčasťou šokovej terapie. Veď posúďte sami.

Zostáva ešte skonštatovať, že hoci sa pri čítaní zbierky nedá ubrániť poburujúcim momentom (napr. v poviedke Bezbranný či v titulnej próze) pre škandalóznou literárnu pornografickosť a iné tabu, nemožno autorovi uprieť tvorivú dispozíciu v upútaní čitateľovej pozornosti, a práve preto musím súhlasiť s názormi mediálnych osobností (Emma Tekelyová, Aleňa Heribanová, Eva Urbaníková či Marián Grupač a iní), uvedených na obálke knihy, že svieži rozprávačský naturel Marka Mittaša produkuje ľahko absorbujúce dejové texty s viac či menej zaujímavou pointou. (Seba)irónia a sarkastický tón napovedajú, že nejde iba o súbor vyprázdnených, hrubých slov, ale o zrozumiteľný myšlienkový odkaz: „*Sobotné rána jej pripadali dlhé a nudné. Už aby sa to celé skončilo, pomyslela si. (...) Oliver pokojne priadol. (...) V tmavom záhybe bledomodrých obliečok mu medzi no-*

hami zazrela penis. Ani zďaleka nepripomínal majestátnosť vedúceho služieb zákazníkom u najväčšieho telekomunikačného operátora. Mala iba pocit, že aj ich sex nadobudol sekundovú tarifikáciu“ (s. 44).

Po prečítaní na prvý dojem nenápadnej knižky Hriechy v rukavičkách už zostáva iba čakať, s čím ďalším príde tento nepochybne talentovaný začínajúci autor, a predovšetkým na reakciu masového čitateľa (pravdaže iba v prípade, ak sa ten slovenský dá tak nazvať).